

PROGRAM EDUKACYJNY „CHRONIĘ KARPACKĄ PRZESTRZEŃ” SZKOŁY PONADGIMNAZJALNE

Autorka: Ewa Cisto

PROGRAM EDUKACYJNY
„CHRONIĘ KARPACKĄ PRZESTRZEŃ”
SZKOŁY PONADGIMNAZJALNE

Autorka: Ewa Ciśło

Zakliczyn, 2019

Publikacja została wydana w ramach projektu „Planowanie przestrzenne jako narzędzie ochrony przyrody w Karpatach”, współfinansowanego przez Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko, Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie oraz Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie.

Recenzja merytoryczna:

Krystyna Dynowska – Chmielewska, Anna Podbielska

Opracowanie graficzne, skład i projekt okadki:

Marcin Mazan

Korekta językowa:

Paulina Foszczyńska, Kinga Foszczyńska

Wydawca:

Copyright © by Stowarzyszenie Ekopsychologia

ul. Grabina 6/18, 32-840 Zakliczyn

www.ekopsychologia.pl

Publikacja bezpłatna

Nakład 1000 sztuk

Druk i oprawa:

Grupa DS. s.c. Sławomir Dyląg, Marcin Garbacz

ul. Tadeusza Szafrana 5c/13, 30-363 Kraków

ISBN 978-83-921432-7-7

Wydanie I, Zakliczyn 2019

Za treść w dofinansowanej publikacji odpowiada beneficjent.

Unia Europejska
Fundusz Spójności

SPIS TREŚCI

REKOMENDACJE PROGRAMU EDUKACYJNEGO	3
Opis pakietu edukacyjnego „Chronię Karpacką Przestrzeń” wraz z rekomendacjami dotyczącymi wykorzystania w praktyce edukacyjnej	3
Notka o autorze rekomendacji	5
PROGRAM EDUKACYJNY „CHRONIĘ KARPACKĄ PRZESTRZEŃ”	7
Wstęp	7
Koncepcja programu	7
Szczegółowe cele kształcenia i wychowania	8
Treści programu „Chronię karpacką przestrzeń”	9
Metody i narzędzia pracy (z uwzględnieniem narzędzi ICT)	10
Sposoby oceniania	10
Ewaluacja programu	11
JEZYK POLSKI - NIEPRZEMIJALNA PRZEMIJALNOŚĆ	13
Scenariusz zajęć	13
Lekcja 1	14
Prezentacja "Stare cerkwie"	15
HISTORIA - REKONSTRUKCJA SZARŻY POD ROKITNĄ	23
Scenariusz zajęć	23
Lekcja 2	24
Tekst źródłowy	24
Prezentacja "Bitwa pod Rokitną"	27
BIOLOGIA - RÓŻNORODNOŚĆ BIOLOGICZNA NA KARPACKIEJ ŁĄCIE	31
Scenariusz zajęć	31
Prezentacja "Bioróżnorodność"	32
MATEMATYKA - BILANS TERENÓW PRZEZNACZONYCH POD ZABUDOWĘ	37
Scenariusz zajęć	37
Zadanie 1	38
Zadanie 2	38
Zadanie 3	38
Zadanie 4	39
MATEMATYKA - DOKUMENTY PLANISTYCZNE	41
Scenariusz zajęć	41
Prezentacja "Planowanie Przestrzenne"	42
INFORMATYKA - ZAPROJEKTUJ GÓRSKĄ GRAFIKĘ	57
Scenariusz zajęć	57
Lekcja 3	58

REKOMENDACJE PROGRAMU EDUKACYJNEGO

Opis pakietu edukacyjnego „Chronię Karpacką Przestrzeń” wraz z rekomendacjami dotyczącymi wykorzystania w praktyce edukacyjnej

Pakiet edukacyjny zatytułowany „Chronię karpacką przestrzeń” obejmuje program edukacyjny oraz obudowę metodyczną w postaci scenariuszy sześciu lekcji wraz z materiałami pomocniczymi. Przeznaczony jest dla III/IV etapu edukacyjnego (szkoła ponadpodstawowa/ponadgimnazjalna) i stanowi ostatnią z trzech części cyklu o tym samym tytule. Ideą wiodącą jest w nim wieloaspektowe podejście do ochrony przyrody Karpat jako wspólnego dobra mieszkańców Europy ze szczególnym uwzględnieniem roli i odpowiedzialności człowieka. Pakiet ma charakter interdyscyplinarny, odwołuje się do holistycznej koncepcji rozwoju człowieka i rozwija podejście z wcześniejszych etapów: od obserwowania i doświadczania rzeczywistości do jej kreowania.

Konstruując program, Autorka przyjęła uporządkowaną strukturę, której elementy stanowią: wstęp, koncepcja programu, szczegółowe cele kształcenia i wychowania, treści programowe, formy, metody i narzędzia pracy, sposoby oceniania, ewaluacja programu. Obudowa programu obejmuje sześć scenariuszy zajęć: po jednym do języka polskiego, historii, biologii i informatyki oraz dwa z matematyki. Pięć spośród wymienionych scenariuszy zostało uszczegółowionych w materiałach zatytułowanych „Lekcja krok po kroku”. Do pięciu scenariuszy dołączono prezentacje multimedialne, ponadto do scenariusza z historii – tekst źródłowy, a do scenariusza z matematyki – kartę pracy.

W aspekcie merytorycznym Autorka programu jako główne jego filary wskazuje przemyślaną gospodarkę przestrzenną oraz ochronę przyrody karpackiej. Należy zaznaczyć, że planowanie przestrzenne i ochrona środowiska mają charakter kompleksowy i są przedmiotem zainteresowania wielu dziedzin. Związek pomiędzy przestrzennym planowaniem/zagospodarowaniem a przekształcaniem/wykorzystaniem i ochroną środowiska nie budzi zatem wątpliwości. Zagadnienia te często są traktowane łącznie, w fazie opracowania planu przestrzennego zagospodarowania miejscowości/kraju czy w fazie realizacji tzw. polityki środowiskowej. W taki sposób myślenia w pełni wpisuje się zaprezentowany program.

W aspekcie formalnym program jest zgodny z Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 stycznia 2018 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia (Dz.U. 2018 poz. 467).

Dla potencjalnych użytkowników ważne jest jednoznaczne podkreślenie, że pakiet nie zawiera programu nauczania, lecz program edukacyjny. W tym miejscu należy przypomnieć, że zgodnie z zapisami Ustawy o systemie oświaty „przez program nauczania do danych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego należy rozumieć opis sposobu realizacji celów wychowania lub kształcenia oraz treści nauczania ustalonych odpowiednio w podstawie programowej wychowania przedszkolnego lub podstawie programowej kształcenia ogólnego dla danego etapu edukacyjnego lub opis sposobu realizacji celów kształcenia oraz treści nauczania zajęć edukacyjnych, dla których nie została ustalona podstawa programowa kształcenia ogólnego, lecz program nauczania tych zajęć został włączony do szkolnego zestawu programów nauczania” (Ustawa o systemie oświaty, art. 3 pkt. 13 b). Termin program edukacyjny nie pojawia się w prawie oświatowym. Nie jest także jednoznacznie definiowany w literaturze pedagogicznej. Najbliższa charakterowi i zakresowi recenzowanego dokumentu jest definicja Stanisława Dylaka, wg którego program (w ogóle – dopisek recenzentek) to „ogół doświadczeń edukacyjnych zaplanowanych dla ucznia i nauczyciela, które mają doprowadzić ucznia do osiągnięcia określonych stanów, bądź umożliwić mu doświadczenie określonych przeżyć poznawczych i emocjonalnych” (S. Dylak, Wprowadzenie do konstruowania szkolnych programów nauczania, Warszawa 2000, s. 15). W świetle przeprowadzonego wywodu program „Chronię karpacką przestrzeń” jest, jak słusznie go nazywa Autorka, programem edukacyjnym, a nie programem

nauczania, zawiera bowiem jedynie wybrane treści z podstawy programowej i nie jest przeznaczony do jednych zajęć edukacyjnych, lecz ma charakter interdyscyplinarny, a jego deklarowaną istotą jest doświadczanie prowadzące do kształtowania postaw. Taki status programu rodzi pytania o sposób jego włączenia do całokształtu działań edukacyjnych szkoły.

W opinii recenzentek najlepszym rozwiązaniem byłaby realizacja programu (z wykorzystaniem obudowy) jako innowacji pedagogicznej o charakterze programowo-organizacyjnym. Program „Chronię karpacką przestrzeń” posiada cechy innowacji pedagogicznej, wskazywane w literaturze przedmiotu i w prawie oświatowym. Spośród wielu propozycji precyzowania tego pojęcia na potrzeby recenzji przyjęto definicję Doroty Ekiert-Grabowskiej, według której „innowacje pedagogiczne to zmiany zawierające elementy nowości, wprowadzone świadomie do systemu szkolnego w celu ulepszenia praktyki edukacyjnej zgodnie z określonymi potrzebami pedagogicznymi” (D. Ekiert-Grabowska, *Kierowanie zmianą*, Warszawa 1997, s. 21). W świetle Ustawy Prawo oświatowe działalność innowacyjna stanowi integralny element działalności szkoły. Istotne jest, że w obecnym kształcie prawa oświatowego pojęcie innowacji pedagogicznej pojawia się w związku z kształtowaniem postaw uczniów, które są postulowane również w recenzowanym programie. Wśród zadań systemu oświaty wymienia się „kształtowanie u uczniów postaw (...) sprzyjających aktywnemu uczestnictwu w życiu gospodarczym, w tym poprzez stosowanie w procesie kształcenia innowacyjnych rozwiązań programowych, organizacyjnych lub metodycznych” (Ustawa Prawo oświatowe z dnia 14 grudnia 2016 r. z późniejszymi zmianami, art. 1 pkt 18). Założenia programu „Chronię karpacką przestrzeń” mają więc charakter innowacyjny. W aspekcie programowym Autorka proponuje bowiem wyeksponowanie i rozbudowanie tych treści podstawy programowej, które mogą wspierać kształtowanie postaw służących ochronie karpackiej przyrody i kreowaniu przemyślanej gospodarki przestrzennej. Przedstawiony zbiór założeń programowych ma charakter ścieżki międzyprzedmiotowej, która obecnie nie funkcjonuje jako rozwiązanie organizacyjne przewidziane w standardowym nurcie pracy dydaktycznej szkoły.

Wprowadzenie programu jako innowacji pedagogicznej w świetle prawa oświatowego nie wymaga żadnych działań formalnych. W obecnym stanie prawnym zniesiono konieczność zgłaszania innowacji kuratorowi oświaty i organowi prowadzącemu szkołę. Zrezygnowano również z formalnych wymagań warunkujących wprowadzenie innowacji. Jednak z punktu widzenia planowania i organizowania pracy dydaktycznej niezbędne będzie podjęcie decyzji na poziomie szkoły o realizacji innowacji, dokonanie ustaleń w zespole międzyprzedmiotowym, który będzie zaangażowany w jej realizację oraz przedstawienie założeń innowacji radzie pedagogicznej.

Wspomniana innowacja pedagogiczna może być realizowana w ramach obowiązkowych zajęć dydaktycznych z przedmiotów objętych zakresem programu (treści programu korespondują bowiem z wybranymi treściami podstawy programowej): albo w ramach tradycyjnych lekcji szkolnych, albo w formie projektu międzyprzedmiotowego, również realizowanego na zajęciach lekcyjnych lub pozalekcyjnych.

W pierwszym wariantcie nauczyciele poszczególnych przedmiotów realizują scenariusze zajęć w dowolnej kolejności, zgodnej z rozkładem materiału na dany rok szkolny. Każdy scenariusz stanowi odrębną całość i jest kolejnym przyczynkiem do podkreślenia znaczenia ochrony karpackiej przyrody. Drugi wariant wymagałby określonej koordynacji i organizacji pracy. Po pierwsze – należałoby określić temat projektu. Może to być temat o charakterze tradycyjnym, np. zgodny z tematem programu. Sugerowanym rozwiązaniem dla projektu realizowanego na tym etapie edukacyjnym byłoby jednak zastosowanie strategii nauczania problemowego, zgodnie z którą temat projektu stanowiłby problem do rozwiązania w toku realizacji poszczególnych zajęć. Temat taki musiałby łączyć wszystkie scenariusze przewidziane do realizacji w ciąg działań, służących rozwiązaniu podjętego problemu. Na podstawie ustalonego planu konieczne byłoby skoordynowanie w czasie realizacji kolejnych zajęć przedmiotowych. Ponadto należałoby uwzględnić dodatkowe zajęcia wprowadzające do projektu oraz dodatkowe zajęcia podsumowujące wszystkie zrealizowane działania, np. lekcja wychowawcza,

w ramach której można by przeprowadzić coaching, wskazywany przez Autorkę jako źródło informacji na potrzeby ewaluacji programu.

Niezależnie od przedstawionego wyżej modelu innowacji pedagogicznej, pozwalającego na realizację całości założeń programowych, program może być dla nauczycieli po prostu źródłem pomysłów na lekcje/zajęcia związane z zagadnieniami edukacji regionalnej lub inspiracją do tworzenia własnych rozwiązań w tym zakresie.

Krystyna Dynowska-Chmielewska
Anna Podbielska
Nowy Sącz, marzec 2019

Notka o autorze rekomendacji

Krystyna Dynowska-Chmielewska

Nauczyciel dyplomowany. Absolwentka filologii polskiej i nauk społecznych, kwalifikacje w zakresie organizacji i zarządzania w oświacie, kwalifikacje w zakresie andragogiki, kwalifikacje edukatorskie; drugi stopień specjalizacji w zakresie kształcenia i doskonalenia zawodowego w oświacie.

W latach 1996-1998 rzeczoznawca MEN ds. opinii kwalifikujących podręczniki do użytku szkolnego. Uczestniczka ogólnopolskich programów, m. innymi: Nowa Szkoła (grupa 100/1, 1998 r.), Gimnazjum 2002, Wizytator (2004), promotor nowej podstawy programowej MEN w ramach ogólnopolskiego programu Edukacja bezpieczna, przyjazna i nowoczesna (2008-2009) ekspert systemowym projekcie MEN Opracowanie i wdrożenie nowego systemu pracy z uczniem zdolnym (2012-2013). Ekspert metodyczny projektu Jasielska Liga Naukowa z Lotosem (2013-2018).

Autorka publikacji naukowych i metodycznych (artykuły w Zeszytach Filozoficznych WSP w Krakowie, Kapitał intelektualny osób aktywnych zawodowo wyd. WSB-NLU w Nowym Sączu; kwartalniki WOM w Nowym Sączu: Problemy Edukacji, Nowosądecki Kwartalnik Oświatowy, biuletyn Kuratorium Oświaty w Nowym Sączu Problemy Oświaty i Wychowania, kwartalnik MCDN w Krakowie Hejnał Oświatowy; zeszyty metodyczne dla nauczycieli języka polskiego, WOM Nowy Sącz, Sprawdziany z języka polskiego Wyd. Bez Korepetycji Kraków). Współautorka Innowacyjnej koncepcji wspierania uzdolnień uczniów w województwie Małopolskim (Nowy Sącz, 2009, 2013).

Pracowała jako nauczyciel akademicki, logopeda w poradni psychologiczno-pedagogicznej, nauczyciel języka polskiego w różnych typach szkół (1987-2000). Pełniła funkcję dyrektora Centrum Rozwoju Edukacji Wyższej Szkoły Biznesu-National Louis University w Nowym Sączu(2007-2009). Wieloletni nauczyciel konsultant, kierownik pracowni diagnoz pedagogicznych w Wojewódzkim Ośrodku Metodycznym w Nowym Sączu (1991-2000). Posiada dorobek zawodowy w projektowaniu edukacyjnym i zarządzaniu w oświacie, w tym w zarządzaniu projektami. Doświadczony edukator. Prowadziła zajęcia w ramach wojewódzkich i regionalnych konferencji, w tym – konferencja rektorów szkół wyższych i dyrektorów wojewódzkich ośrodków metodycznych makroregionu Polski Południowej (1992), warsztaty dla wicekuratorów makroregionu Polski Południowej „Demokracja w Szkole”(1997), warsztaty dla wizytatorów KO w Nowym Sączu „Diagnoza pracy szkoły”, „Projektowanie pracy szkoły” (1995, 1998), warsztaty na ogólnopolskich konferencjach dla dyrektorów organizowanych przez WSB-NLU w Nowym Sączu „Rola dyrektora w programowaniu pracy szkoły”, „Mierzenie jakości pracy szkoły, „Możliwości wykorzystania TI w zarządzaniu szkołą” (1999, 2002, 2007), wykład na wojewódzkiej konferencji organizowanej przez Małopolskie Centrum Przedsiębiorczości i Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego „Szkoła wobec wyzwania pracy z uczniem zdolnym” (2008); wykład

na II Kongresie Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej Edukacja Równych Szans (2016). Prowadziła zajęcia na studiach podyplomowych Obszary wsparcia EFS realizowanych na zlecenie Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju dla pracowników instytucji zaangażowanych we wdrażanie EFS - ministerstw, urzędów marszałkowskich, urzędów pracy (2015-2018). Projektowała, organizowała i prowadziła zajęcia na kursach kwalifikacyjnych, doskonalących i warsztatach dla kadry kierowniczej i nauczycieli w MCDN ODN w Nowym Sączu, WSB-NLU w Nowym Sączu, PWSZ w Nowym Sączu (od 1991 r.). Pełniła funkcję redaktora wydawnictw metodycznych i periodyków oświatowych wydawanych przez placówki doskonalenia nauczycieli.

Anna Podbielska

Absolwentka Uniwersytetu Jagiellońskiego (wydział Biologii i Nauk o Ziemi) i Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Krakowie (studia podyplomowe z ochrony i kształtowania środowiska), kwalifikacje w zakresie organizacji i zarządzania w oświacie, pierwszy stopień specjalizacji zawodowej w zakresie nauczania geografii, egzaminator maturalny z geografii.

Uczestniczka ogólnopolskich programów m.in.: *Nowa Szkoła* w zakresie wspierania zmian w programie dydaktycznym szkoły (grupa 1000/1, 1998 r.), Gimnazjum 2002, Forum 6 (2001-2004).

Nauczyciel dyplomowany; nauczyciel geografii w różnych typach szkół w latach 1981-2008, doradca metodyczny ds. geografii w Wojewódzkim Ośrodku Metodycznym w Nowym Sączu (1997-1999), konsultant ds. doskonalenia kadry kierowniczej (1999- 2000 WOM w Nowym Sączu, od 2000 na tym stanowisku w Małopolskim Centrum Doskonalenia Nauczycieli- ODN w Nowym Sączu). Kierownik koordynator Pracowni Ponadprzedmiotowych w MCDN ODN w Nowym Sączu (1999- 2007).

Doświadczenie w pracy z dorosłymi w różnych obszarach tematycznych (w tym prowadzenie szkoleń dla kadry kierowniczej oświaty, nauczycieli, przedstawicieli JST), wiedza i umiejętności z zakresu dydaktyki i metodyki nauczania geografii, planowania dydaktycznego, wykorzystania pomiaru dydaktycznego, oceniania uczniów, rozwoju zawodowego n-li, oceniania, współpracy w zespole; doświadczenie z pracy w projekcie ogólnopolskim Szkoła Marzeń oraz projekcie DiAMEnT. Recenzowanie i opiniowanie autorskich programów nauczania z geografii, przyrody i ścieżek międzyprzedmiotowych.

Autorka i współautorka wielu projektów i programów form doskonalenia dla kadry kierowniczej wszystkich typów szkół i placówek oświatowych: kursów, warsztatów, seminariów o tematyce z zakresu organizacji i zarządzania oświatą, nadzoru pedagogicznego, programowania i planowania pracy szkoły, prawa oświatowego, WDN, rozwoju zawodowego nauczycieli, edukacji geograficznej i przyrodniczej.

Przygotowywanie projektów grantowych w ramach kolejnych edycji grantów Małopolskiego Kuratora Oświaty i Marszałka Sejmiku Województwa Małopolskiego – autorstwo lub współautorstwo programów szkoleń grantowych m.in. Doświadczenia i obserwacje w blokowym nauczaniu przyrody w kl. IV-VI szkoły podstawowej, Nauczanie blokowe przyrody drogą do holistycznego postrzegania świata.

Organizatorka form doskonalenia i konsultacji dla kadry kierowniczej wszystkich typów szkół i placówek oświatowych, koordynatorka działalności PK „Nowej Szkoły” w zakresie szkolenia liderów WDN; Autorka publikacji metodycznych dla nauczycieli wydanych przez Wojewódzki Ośrodek Metodyczny w Nowym Sączu oraz MCDN Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Nowym Sączu oraz programu zajęć pozaszkolnych z zakresu przedmiotów przyrodniczych dla uczniów zdolnych, dla trzech etapów edukacyjnych.

*Nauka nie ma żadnej ojczyzny,
gdyż wiedza ludzka obejmuje cały świat.*

Ludwik Pasteur

PROGRAM EDUKACYJNY „CHRONIĘ KARPACKĄ PRZESTRZEŃ”

Wstęp

Tworząc programy edukacyjne dla szkół ponadgimnazjalnych i ponadpodstawowych, autor staje w obliczu wyzwania związanego z próbą połączenia treści atrakcyjnych wizualnie (do czego przyzwyczaiły poniekąd uczniów wcześniejsze etapy edukacyjne), bliskich doświadczeniu i zainteresowaniom nastolatków, a także wpisujących się w szeroko pojętą społeczną odpowiedzialność. Na tym etapie edukacji, gdy poziom prezentowanych treści i ich zakres tematyczny wchodzi już w zakres zbliżony do specjalistycznego, szczególnie ważne jest tworzenie programów bezpośrednio związanych z rzeczywistością i współczesnym doświadczeniem nastolatków. Pozwala to na rozbudzenie ciekawości poznawczej, ta zaś – wsparta poważnymi narzędziami badawczymi – odkrywa przed młodymi ludźmi ich własny świat, za który są odpowiedzialni. Wytworzenie poczucia solidarności społecznej, ale również solidarności i odpowiedzialności za naturę wydają się w obecnych czasach niezbędnym elementem wychowania świadomych mieszkańców regionu, kraju, wreszcie – Ziemi.

Program „Chronię karpacką przestrzeń” przeznaczony dla uczniów liceum stanowi kontynuację dwóch wcześniejszych serii skierowanych do uczniów przedszkoli i szkół podstawowych. O ile – co oczywiste – treści programowe w kolejnych częściach zmieniają się, o tyle idea naczelną pozostała ta sama. Jest nią wieloaspektowe podejście do ochrony przyrody Karpat jako wspólnego dobra mieszkańców Europy ze szczególnym uwzględnieniem roli i odpowiedzialności człowieka.

Koncepcja programu

Program edukacyjny „Chronię karpacką przestrzeń” wpisuje się w ważny i interdyscyplinarny nurt związany z ochroną, popularyzacją i zachowaniem tożsamości kulturowo-przyrodniczej Karpat. Obszar ten – tak bogaty i zróżnicowany kulturowo – łączy ze sobą ludzi w kilku wymiarach, a mianowicie historycznym, etnograficznym, tożsamościowym i ekologicznym (w jak najszerzej definicji tej nazwy). Jako spadkobiercy wielkiej karpackiej przestrzeni, mamy zaszczyt, ale i obowiązek chronić i popularyzować wszystkie te wymiary. Im szerzej ta idea zostanie rozpropagowana tym lepiej. Wszelako – aby uniknąć chwilowej mody na góralszczyznę (nie pierwsza to fala tej mody wszak) – proces ten powinien postępować w sposób zaplanowany i możliwie pojawić się w świadomości jak najszybciej. Tu w sukurs przychodzi edukacja – od przedszkola po szkolnictwo ponadpodstawowe. Jeżeli uda się w dzieciach zaszczerpić miłość i szacunek do kultury, przyrody i tradycji Karpat, troska o ten ponadpokoleniowy dar zostanie rozciągnięta na kolejne lata. Oczywiście niezbędne jest dostosowanie treści i form do wieku beneficjentów, ale sam proces kształtowania świadomego odbiorcy i zarazem współtwórcy przestrzeni przyrodniczo – kulturowej, wydaje się być cenną inwestycją.

Podstawę koncepcji programowej „Chronię karpacką przestrzeń” stanowią tezy konstruktywistycznego ujmowania procesu uczenia się i nauczania, oparte na idei teorii rozwoju J. Piageta, L. Wygotskiego i J. Brunera. O ile w przypadku programu dedykowanego najmłodszym adeptom nauki mocny akcent został położony na aktywność własną dziecka, zwłaszcza w tworzeniu schematów myślowych, a także reguł umożliwiających rozumienie świata, o tyle niniejsza część programu aktywność własną traktuje wyłącznie jako narzędzie służące idei ochrony Karpat. Adolescenci są już w stanie (ze względu na rozwój neurologiczny oraz zaawansowane procesy poznawcze) korzystać z wcześniej poznanych

narzędzi w zasadzie automatycznie. Możliwa stała się również pogłębiona analiza i refleksja własna uczniów. Po opuszczeniu szkolnych murów młodzi dorośli są już na tyle świadomi i odpowiedzialni, aby kreować rzeczywistość zgodnie z wpojonymi zasadami, a nie tylko być biernymi odbiorcami tejże rzeczywistości. Zatem kształtowanie właściwych postaw – proobywatelskich i proekologicznych – staje się jednym z ważniejszych zadań stojących przed współczesną edukacją. Zaniedbania w tym obszarze mogą prowadzić do nieodwracalnych błędów, za które przyjdzie płacić nam wszystkim.

Niniejsza część programu ściśle nawiązuje i rozwija koncepcję z wcześniejszego etapu – beneficjenci będą mieli okazję nie tylko do obserwowania i doświadczania rzeczywistości, ale również do prób realnego na nią wpływania. Wartością dodaną jest tu pogłębiona refleksja oparta na doświadczeniach własnych uczniów. Program w jasny sposób odchodzi od hierarchicznej koncepcji podległościowej nauczyciel – uczeń. W zamierzeniu autorki to uczniowie stają się decydentami, badaczami, eksperymentatorami, a wyniki ich działań nie podlegają właściwie klasycznie pojętej ocenie szkolnej. Poza wynikami matematycznymi, których w oczywisty sposób nie obejmuje subiektywizacja, program proponuje uczniowi w zasadzie całkowitą wolność poznawczą, eksperymentatorską i twórczą. Jego autorka starała się stworzyć miejsce na doświadczenie własne, niestandardowe rozwiązania i pogłębioną refleksję, która skłoniłaby beneficjentów do internalizacji problemu ochrony przestrzeni Karpat.

Co warto podkreślić – całościowa koncepcja programu uwzględnia pięć aspektów rozwoju człowieka – a mianowicie emocjonalny, społeczny, biologiczny, poznawczy i moralny. Ma to stanowić swoiste continuum koncepcji wychowawczej, poczynając od edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej, a kończąc na aktualnym etapie edukacyjnym. Po raz kolejny autorka odwołuje się tu do holistycznej koncepcji rozwoju, w której równowaga między poszczególnymi aspektami ma dać młodemu człowiekowi stabilne oparcie w wartościach, wiedzy, zrozumieniu świata i szacunku wobec ludzi i przyrody.

Szczegółowe cele kształcenia i wychowania

Program „Chronię karpacką przestrzeń” opiera się na dwóch podstawowych filarach, jakimi są przemysłana gospodarka przestrzenna oraz ochrona karpackiej przyrody. Oba płynnie wpisują się w założenia podstawy programowej, w wielu aspektach twórczo ją interpretując. Warto w tym miejscu odwołać się bezpośrednio do ustawy wprowadzającej nową podstawę programową i do celów, które realizuje niniejszy program edukacyjny.

„Celem kształcenia ogólnego w liceum ogólnokształcącym i technikum jest:

1. traktowanie uporządkowanej, systematycznej wiedzy jako podstawy kształtowania umiejętności; (...)
2. rozwijanie osobistych zainteresowań ucznia i integrowanie wiedzy przedmiotowej z różnych dyscyplin;
3. zdobywanie umiejętności formułowania samodzielnych i przemyślanych sądów, uzasadniania własnych i cudzych sądów w procesie dialogu we wspólnocie dociekającej;
4. łączenie zdolności krytycznego i logicznego myślenia z umiejętnościami wyobraźniowo-twórczymi;
5. rozwijanie wrażliwości społecznej, moralnej i estetycznej; (...)
6. rozwijanie u uczniów szacunku dla wiedzy, wyrabianie pasji poznawania świata i zachęcanie do praktycznego zastosowania zdobytych wiadomości”¹.

Ustawienie ucznia w pozycji z jednej strony spadkobiercy tradycji, kultury i tożsamości, z drugiej natomiast strażnika i dysponenta aktualnych zasobów realizuje wszystkie cele wskazane przez ekspertów jako kluczowe dla jego rozwoju. Zaś odwołanie do bieżących zagadnień lokalnych, korzystanie z materiałów źródłowych i bycie jednocześnie samemu twórcą równorzędnych do nich projektów mają dać szansę na współuczestnictwo w międzypokoleniowej sztafecie ludzi świadomych i odpowiedzialnych za swoje małe ojczyzny.

¹ <https://archiwum.men.gov.pl/wp-content/uploads/2018/01/zalacznik-nr-1.pdf>.

Treści programu „Chronię karpacką przestrzeń”

Treści zawarte w programie są zgodne z treściami edukacyjnymi i wychowawczymi *Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dn. 30 stycznia 2018 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia (Dz.U. z 2018 r. poz. 467)*².

PRZEDMIOTY	TREŚCI PROGRAMOWE
Język polski	<ul style="list-style-type: none"> • Rozumienie historii literatury i dziejów kultury jako procesu, a także dostrzeganie roli czynników wewnętrznych i zewnętrznych wpływających na ten proces; • Rozumienie pojęcia tradycji literackiej i kulturowej, rozpoznawanie elementów tradycji w utworach, rozumienie ich roli w budowaniu wartości uniwersalnych; • Rozpoznawanie mitologizacji i demitologizacji w utworach literackich, rozumienie ich uniwersalnego charakteru oraz roli w interpretacji; • Rozpoznawanie w utworze sposobów kreowania: świata przedstawionego (fabuły, bohaterów, akcji, wątków, motywów), narracji, sytuacji lirycznej; jej interpretacja i wartościowanie; • Rozpoznanie obecnych w utworach literackich wartości uniwersalnych i narodowych; określanie ich roli i związku z problematyką utworu oraz znaczenia dla budowania własnego systemu wartości.
Matematyka	<ul style="list-style-type: none"> • Określanie funkcji jako jednoznacznego przyporządkowania za pomocą opisu słownego, tabeli, wykresu, wzoru (także różnymi wzorami na różnych przedziałach); • Obliczanie wartości funkcji zadanej wzorem algebraicznym; • Odczytanie i interpretowanie wartości funkcji określonych za pomocą tabel, wykresów, wzorów itp., również w sytuacjach wielokrotnego użycia tego samego źródła informacji lub kilku źródeł jednocześnie; • Posługiwanie się funkcjami wykładniczą i logarytmiczną, w tym ich wykresami, do opisu i interpretacji zagadnień związanych z zastosowaniami praktycznymi.
Historia	<ul style="list-style-type: none"> • Przedstawienie przebiegu działań wojennych na najważniejszych frontach, dostrzeżenie zależności między nimi; • Przedstawienie szlaku bitewnego żołnierzy – bitwa pod Rokitną.
Biologia	<ul style="list-style-type: none"> • Przedstawienie typów różnorodności biologicznej: genetycznej, gatunkowej i ekosystemowej; • Wykazanie wpływu działalności człowieka (intensyfikacji rolnictwa, urbanizacji, industrializacji, rozwoju komunikacji i turystyki) na różnorodność biologiczną; • Uzasadnienie konieczności zachowania tradycyjnych odmian roślin i tradycyjnych ras zwierząt dla zachowania różnorodności genetycznej; • Uzasadnienie konieczności stosowania różnych form ochrony przyrody, w tym Natura 2000; • Uzasadnienie konieczności współpracy międzynarodowej (CITES, Konwencja o Różnorodności Biologicznej, Agenda 21) dla ochrony różnorodności biologicznej; • Przedstawienie istoty zrównoważonego rozwoju.

² <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20180000467/O/D20180467.pdf>.

Informatyka

- Projektowanie modeli dwuwymiarowych i trójwymiarowych, tworzenie i edycja projektów w grafice rastrowej i wektorowej, wykorzystanie różnych formatów obrazów, przekształcanie plików graficznych, z uwzględnieniem wielkości i jakości obrazów;
- Aktywne uczestnictwo w realizacji projektów informatycznych rozwiązujących problemy z różnych dziedzin, przyjmowanie przy tym różnych ról w zespole realizującym projekt i prezentowanie efektów wspólnej pracy;
- Postępowanie zgodnie z zasadami netykiety oraz regulacjami prawnymi dotyczącymi: ochrony danych osobowych, ochrony informacji oraz prawa autorskiego i ochrony własności intelektualnej w dostępie do informacji;
- Respektowanie obowiązującego prawa i norm etycznych dotyczących korzystania i rozpowszechniania oprogramowania komputerowego, aplikacji cudzych i własnych oraz dokumentów elektronicznych.

Metody i narzędzia pracy (z uwzględnieniem narzędzi ICT)

Zgodnie z koncepcją niniejszego programu autorka po raz kolejny postawiła na jak największą aktywność ucznia i odejście – gdzie tylko pojawiła się taka możliwość – od metod stricte podawczych na rzecz tych, które aktywizują beneficjentów programu, stwarzają im możliwość twórczego rozwoju, autoekspresji, a także kształtują jakże potrzebne umiejętności komunikacyjne.

Po raz kolejny także szczególna rola przypadła pracy projektowej. U jej teoretycznych podstaw leży nacisk na rozwój kompetencji społecznych uczniów – współpracę, kreatywność, umiejętność zawierania kompromisów i podziału zadań. To grupa wybiera obszar zainteresowań i eksploruje go zgodnie z własnymi umiejętnościami, możliwościami i koncepcją autorską. Duży walor tej metody stanowi przekazanie całkowitej odpowiedzialności uczestnikom projektu – pozwala to rozwinąć inteligencję emocjonalną i czerpać z zasobów wszystkich członków grupy. Jest zatem znakomitym wprowadzeniem do rozwoju osobistego, który ma towarzyszyć im nie tylko w okresie edukacji, lecz również po jej ukończeniu. Wzmacnia także poczucie własnej wartości ucznia jako badacza, ale też osoby mającej realny wpływ na rzeczywistość, której zmiana pozostawała do tej pory wyłącznie w gestii dorosłych.

Bardzo istotne jest również legalne korzystanie z dóbr kultury i informacji. W czasach gdy młodzież dysponuje w zasadzie nieograniczonym dostępem do internetu, a co za tym idzie – do wszelkich zdigitalizowanych dóbr kultury, ważne jest, by pokazywać źródła wartościowe i legalne oraz edukować uczniów w zakresie korzystania z nich. Pewnym novum było wprowadzenie pracy na aplikacjach dla systemu Android – w dobie wszechobecnych telefonów komórkowych autorka uznała, że można je zaprząć także do pracy o charakterze edukacyjnym.

Sposoby oceniania

W porównaniu do poprzednich etapów programu niniejszy nie kładzie specjalnego nacisku na ocenę szkolną. Wiąże się to z przekonaniem, że gratyfikacja i motywacja adolescenta różnią się znacząco od potrzeb młodszych beneficjentów programu. Młodzież nie opiera już swoich działań i ich oceny na opisie zewnętrznym i motywacji zewnętrznej, jaką stanowi szkolna ocena. Przeważać zaczyna – i powinna z punktu widzenia psychologii rozwojowej – motywacja wewnętrzna, która stanie się motorem rozwoju po ukończeniu obowiązkowego etapu nauki.

Wydaje się zatem, że partnerski system prowadzenia zajęć nie wymusza na nauczycielu podsumowywania pracy uczniów w skali ocen szkolnych. Oczywiście samemu nauczycielowi autorka pozostawia ostateczną decyzję – zależy ona od indywidualnego podejścia pedagoga i potrzeb grupy realizującej program. Oceny mogą zatem pojawić się jako odpowiedź na dodatkowe działania podjęte przez uczniów, również jako oceny podsumowujące wiadomości zdobyte na wcześniejszych zajęciach czy oceny za aktywne uczestnictwo.

Ewaluacja programu

Ze względu na interdyscyplinarny charakter programu i dużą dowolność w doborze treści i materiałów pozostawioną nauczycielom prowadzącym zajęcia sugeruje się, aby ewaluacja odbywała się na bieżąco – po to, by jak najlepiej dostosować program do indywidualnych możliwości korzystających z niego beneficjentów. Wnioski, które zostaną opracowane, winny służyć lepszemu doborowi treści przy realizacji kolejnych modułów. Cennym narzędziem byłaby publikacja uczniowskich dokonań, jednocześnie jako element nagrody i ewaluacji. Opierając się na najnowszych trendach w edukacji, można ewaluację poczynić wspólnie z uczniami metodą coachingową, czyli z odniesieniem do ich osobistych refleksji i wartości, a także najważniejszych dla nich aspektów kolejnych lekcji. Zebrane w całość, dadzą pełniejszy obraz wykonanej pracy niż ewaluacja przeprowadzona wyłącznie dzięki obserwacjom nauczycieli prowadzących zajęcia.

DLA NAUCZYCIELI

JEZYK POLSKI - NIEPRZEMIJALNA PRZEMIJALNOŚĆ

Scenariusz zajęć

1. **Temat zajęć** – Nieprzemijalna przemijalność – o prozie Andrzeja Stasiuka
2. **Adresat zajęć** – uczniowie klas III–IV liceum ogólnokształcącego
3. **Etap edukacyjny** – III etap edukacyjny
4. **Miejsce i czas realizacji zajęć** – klasa szkolna, czas trwania: 2x45 minut
5. **Cel ogólny:**
 - kształtowanie umiejętności odbioru świata jako continuum tradycji i kultury
 - położenie akcentu na egzystencjalny wymiar rzeczywistości w kontekście indywidualnego bytu i zbiorowości
 - wskazanie kultury jako źródła tożsamości człowieka
6. **Cele szczegółowe:**

Uczeń zna:

 - pojęcia: „tożsamość”, „dziedzictwo kulturowe”, „mała ojczyzna”
 - najważniejsze informacje o Łemkach
 - kontekst kulturowy i literacki twórczości Andrzeja Stasiuka

Uczeń rozumie:

 - wartość budowania i kultywowania tradycji jako źródła tożsamości
 - konieczność zachowania obiektów kultury
 - wartość i odpowiedzialność człowieka i literatury jako świadków historii

Uczeń potrafi:

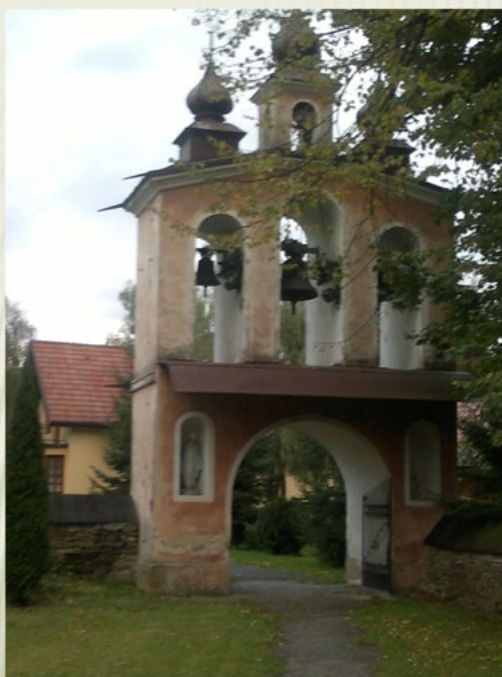
 - odnieść wartości tekstu kultury do swoich doświadczeń i na bazie tego zbudować własną wypowiedź
 - odczytać tekst literacki na wielu płaszczyznach – literackiej, kulturowej, osobistej
 - dostrzec i rozpoznać wielowymiarowość czasu przedstawioną w tekście Stasiuka
 - dostrzec kulturotwórczy wymiar ludzkiej pracy
7. **Środki dydaktyczne** – komputer z dostępem do internetu, tekst opowiadania Miejsce Andrzeja Stasiuka z tomu Opowieści galicyjskie, prezentacja multimedialna
8. **Zastosowanie narzędzi ICT w realizacji zajęć** – korzystanie z serwisów youtube.com, culture.pl, rzutnik multimedialny
9. **Formy pracy** – zbiorowa i indywidualna
10. **Metody i techniki pracy:**
 - eksponujące (film Łemko o sobie samym, <https://www.youtube.com/watch?v=EryM-7fGgYMg>)
 - operacyjne (debata oksfordzka, pogadanka heurystyczna, praca z tekstem)
11. **Opis przebiegu zajęć**
 1. Odtworzenie filmu Łemko o sobie samym, dyskusja o poczuciu tożsamości i małych ojczyznach
 2. Przedstawienie twórczości Andrzeja Stasiuka
 3. Pogadanka o paralelności światów przedstawionych w opowiadaniu Miejsce
 4. Praca z tekstem
 5. Dyskusja zakończona debatą oksfordzką
12. **Komentarz dydaktyczny**

Kluczowym celem zajęć jest sprowokowanie uczniów do refleksji na temat przemijania ludzi, kultur i obiektów oraz roli człowieka jako strażnika historii, a także sposobów zachowania tożsamości.
13. **Materiały dydaktyczne** – w załączonych materiałach.

Lekcja 1

1. Czynności organizacyjno-porządkowe (do przeprowadzenia tej lekcji konieczne jest wcześniejsze poinformowanie uczniów o potrzebie zapoznania się z opowiadaniem Stasiuka oraz przyniesienia ze sobą tekstu – przynajmniej jeden egzemplarz na ławkę).
2. Odtworzenie filmu Łemko o sobie samym, dyskusja o poczuciu tożsamości i małych ojczyznach. W tle przez cały czas trwania zajęć prezentacja cerkwi z obszaru Karpat (zdjęcia pobrane z pixabay.com) – jako inspiracja do pracy.
3. Przedstawienie twórczości Stasiuka (albo jako praca własna uczniów w oparciu o dostępne w internecie materiały, albo wcześniej przygotowana prezentacja na dodatkową ocenę).
4. Rozmowa o pierwszych odczuciach uczniów po lekturze tekstu – próba odnalezienia kluczowych motywów i elementów, które wywarły na nich, jako czytelnikach, największe wrażenie.
5. Pogadanka o paralelności światów przedstawionych w opowiadaniu Miejsce (czas tworzenia cerkwi – czas współczesny). Poruszenie tematyki czasu i jego przemijania.
6. Praca z tekstem:
 - wyszukanie bohaterów i określenie ich ról w tekście;
 - budowa tekstu – przedstawienie równoległości dwóch światów narracji, znaczenie zakończenia utworu.
7. Dyskusja zakończona debatą oksfordzką – w jaki sposób można dbać o tożsamość kulturową i narodową? Temat debaty: Czy rekonstruowanie obiektów poza miejscem, gdzie oryginalnie zostały stworzone, ma sens?

STARE CERKWIE

Prezentacja "Stare cerkwie"

Prezentacja "Stare cerkwie"

Prezentacja "Stare cerkwie"

Prezentacja "Stare cerkwie"

Prezentacja "Stare cerkwie"

Prezentacja "Stare cerkwie"

DLA NAUCZYCIELI

HISTORIA - REKONSTRUKCJA SZARŻY POD ROKITNĄ

Scenariusz zajęć

- 1. Temat zajęć** – Rekonstrukcja szarży pod Rokitną
- 2. Adresat zajęć** – uczniowie klasy III liceum ogólnokształcącego (historia – poziom rozszerzony)
- 3. Etap edukacyjny** – III etap edukacyjny
- 4. Miejsce i czas realizacji zajęć** – klasa szkolna, czas trwania: – 2x45 minut (wersja rozszerzona – 3x45 minut)
- 5. Cel ogólny:**
 - twórcze korzystanie z materiału źródłowego
 - zrozumienie okoliczności historycznych bitwy pod Rokitną
- 6. Cele szczegółowe:**
Uczeń zna:
 - kontekst, przebieg i konsekwencje bitwy pod Rokitną
 - Uczeń rozumie:
 - znaczenie bitwy pod Rokitną dla całości przebiegu kampanii wojennej
 - różnorodność postaw badawczych
 - pojęcie eksperymentu naukowego
 - Uczeń potrafi:
 - efektywnie korzystać ze źródła historycznego
 - ocenić przyczyny niepowodzenia w bitwie pod Rokitną
 - odtworzyć przebieg bitwy w formie makiety aktywnej
 - dokonać analizy sytuacji historycznej w kontekście przedstawionych informacji
 - stworzyć hipotezę badawczą
 - korzystać z nowoczesnych technologii w poznawaniu historii (aplikacja na system Android)
- 7. Środki dydaktyczne** – nagranie dźwiękowe, prezentacja multimedialna, reprodukcje malarskie, figurki żołnierzy, teksty źródłowe, papier na makietę placu bitwy, mazaki, kredki, aplikacja na Androida
- 8. Zastosowanie narzędzi ICT w realizacji zajęć** – komputer z dostępem do internetu, rzutnik multimedialny
- 9. Formy pracy** – zbiorowa i indywidualna
- 10. Metody i techniki pracy:**
 - eksponujące (prezentacja, wykład)
 - operacyjne (tworzenie makiety, instalacja aplikacji)
- 11. Opis przebiegu zajęć**
 1. Osadzenie szarży pod Rokitną w kontekście działań na froncie wschodnim I wojny światowej
 2. Przedstawienie malarskiego i muzycznego komentarza do bitwy (https://www.youtube.com/watch?v=b_957ys8oS0)
 3. Rozdanie tekstów źródłowych oraz praca z tekstem
 4. Stworzenie wspólnej makiety, naniesienie rozmieszczenia wojsk (za pomocą figurek)
 5. Przedstawienie rzeczywistego przebiegu bitwy, analiza przypadku
 6. Wersja rozszerzona – stworzenie alternatywnego scenariusza bitwy
 7. Propozycja zainstalowania na telefonach aplikacji Małopolska. Szlak frontu I wojny światowej
- 12. Komentarz dydaktyczny**
Zajęcia mają na celu wieloaspektowe przedstawienie uczniom bitwy pod Rokitną, czynników ze szczególnym wskazaniem roli przestrzeni karpackiej w przebiegu bitwy.
- 13. Materiały dydaktyczne** – w załączonych materiałach.

Lekcja 2

1. Czynności organizacyjno-porządkowe.
2. Osadzenie szarży pod Rokitną w kontekście działań na froncie wschodnim I wojny światowej – prelekcja nauczyciela lub mini-wykład wcześniej zgłoszony jako temat dodatkowy dla uczniów.
3. Przedstawienie prezentacji malarskiego i muzycznego komentarza do bitwy (https://www.youtube.com/watch?v=b_957ys8oS0).
4. Rozdanie tekstów źródłowych oraz praca z tekstem.
5. Stworzenie wspólnej makiety – na papierze formatu A0 oznaczenie ukształtowania terenu, narysowanie charakterystycznych elementów (rzeki, wzniesienia, okopy, itd.), naniesienie rozmieszczenia wojsk (za pomocą figurek plastikowych) – działania przy użyciu tekstu źródłowego i innych materiałów znalezionych przez uczniów w zasobach internetowych.
6. Przedstawienie rzeczywistego przebiegu bitwy, analiza przypadku – podanie przyczyn wyboru złej strategii bitwy, konsekwencji porażki (dyskusja).
7. Wersja rozszerzona – stworzenie alternatywnego scenariusza bitwy, który zakładałby wykorzystanie warunków naturalnych do zmiany strategii. Wprowadzenie pojęcia eksperymentu historycznego.
8. Propozycja zainstalowania w telefonach aplikacji „Małopolska. Szlak frontu I wojny światowej”, która ułatwia zwiedzanie miejsc związanych z przebiegiem frontu wschodniego I wojny światowej.

Tekst źródłowy

Przeczytaj uważnie fragment artykułu dotyczący przebiegu bitwy pod Rokitną. Zwróć uwagę na przyczyny niepowodzenia szarży oraz ustal dokładny przebieg starcia.

Austriacy toczyli latem 1915 r. w Besarabii zacięte walki z Rosjanami, chcieli wyprzeć ich na wschód, ale w lipcu impet ten osłabł. II Brygada LP została przeniesiona w rejon tych walk. Skład brygady: 2. pułk piechoty (pp), 3. pp, 2. i 3. szwadron ułanów, 2 baterie dział i batalion działek górskich. „Nasze wojska” nacierały od 7 czerwca i napotkały na zorganizowany opór Rosjan w tym rejonie. Na fragmencie utworzonego frontu piechota rosyjska rozlokowała się m.in. w poczwórnych okopach – w czterech liniach rowów, wykopanych równolegle jedne za drugimi, dobrze odrutowanych, silnie uzbrojonych. Prostopadle wykopane były rowy jakby komunikacyjne z wielkim okopem, znajdującym się najdalej od Rokitny, częściowo przykrytym. 13 VI (upalna niedziela) Rosjanie przegrupowali się, lokując się przede wszystkim w szerokim na 1 km owym ciągłym i krytym (wielkim) okopie. Na jego krańcach ustawili karabiny maszynowe, za nim artylerię. W miejsce walk rzucili wypoczęte siły z odwodów, o czym Austriacy (zatem i Polacy) nie wiedzieli. Przed wielkim okopem były węższe rowy, kilkunastometrowe i kopane w trzech liniach, zatem niektórzy szarżujący ułani mogli napotkać te krótsze okopy i forsować nawet trzy rowy, zaś inni np. tylko jeden. (...)

„Ilustrowana Kronika Legionów Polskich” (Warszawa 1936) uważana za wiarygodne źródło informacji o legionowych bojach podaje: „Do szarży zorganizowanej przez dowództwo II Brygady w nerwowych warunkach, ruszył w pierwszej fali rtm. Wąsowicz (...). Szarża ta nie przyniosła oczekiwanych wyników skutkiem mylnej oceny położenia i braku współdziałania z piechotą. Okryta jednak nimbem bohaterstwa 2. szwadron ułanów i całą kawalerię legionową”. Inne źródła (wspomnienia i meldunki sztabu) podają, że Rosjanie po tej szarży wycofali się w głąb na 30 km, czyli skutek szarża odniosła.

Rtm. Wąsowicz do szarży pochwylił 63 ułanów, 3 szwadron zostawił w odwodzie. Dramat tej sytuacji polegał na tym, że Wąsowicz tego dnia był chory, miał gorączkę, nie przeanalizował dokładnie sytuacji. Mógł nawet nie wiedzieć, ilu Rosjan jest w okopach, jak okopy są odrutowane i jak Rosjanie są uzbrojeni, ponadto nie poczekał na przegrupowanie do ataku własnej piechoty i na ostrzał artyleryjski okopów wroga. Przystąpił do wykonania trudnego zadania i dzielni ułani poszli za nim „jak w dym!”. Gdy przeszli do szarży, wszyscy widzieli już beznadziejną sytuację.

W odległości ok. 3 km od pierwszego okopu szwadron przeskoczył rzekę, gdzie na mających trudności z przeprawą ułanów rotmistrz krzyknął: „dla polskich ułanów nie ma przeszkód!” i wszyscy migiem pokonali wodę. Dalej szwadron rozwinął się w jednej linii, wtedy nazywanej tyralierą, później „linią harcowników”. Zwyczajowo, przed szarżą ułani słyszeli rozkaz dowódcy: „Lance! Szable w dłoń!”, „Galopem marsz!” – a po rozkazie: „Marsz, marsz!” szarżowali. Tym razem Dunin-Wąsowicz, jadący przed szwadronem na doskonałej klaczy Chocholi, dał ułanom wyraźny znak do galopu i pognali cwałem na Rosjan. Pierwsze rowy okopów – te krótkie, okazały się puste, ułani, którzy je napotkali, przeskoczyli je w galopie, nabrali pewnie wigoru do ataku na drugie okopy... gdy rozległy się w ich kierunku serie rosyjskich karabinów maszynowych z pozostałych okopów, na które pędzili. Byli ostrzeliwani od przodu i z obu skrzydeł. Teraz już ułani szarżowali kolejne okopy w huraganowym ogniu nie tylko piechoty, ale i artylerii rosyjskiej. Jak na ironię, w tym samym momencie rozpoczął się spóźniony ostrzał okopów rosyjskich przez artylerię austriacką. Pod morderczym ogniem artylerii własnej i wroga, pod ogniem rosyjskich karabinów, w szalonym galopie Polacy sforsowali drugą linię okopów, i zaczęli nacierać na trzecią linię obrony Rosjan. Sypały się na Polaków pociski artylerii rosyjskiej, odezwał się ostrzał kolejnych karabinów maszynowych... Ułani przeskoczyli trzeci okop, gdy dowódca zorientował się, że jest ich za mało, aby rzucić się na czwarte okopy, te największe, przykryte częściowo, skierował więc resztki szwadronu do własnej tyraliery. O dziwo, piechota polska o szarży Polaków nie była jeszcze uprzedzona – no bo, jak pisałem na wstępie, rtm. Wąsowicz trochę się pośpieszył, rozkazy nie dotarły do poszczególnych oddziałów... Wg niektórych opisów szarży, piechurzy nasi, nie wiedząc i nie widząc w kurzu i dymie, kto na nich szarżuje, otworzyli ogień do zbliżających się – zawracających własnych żołnierzy.

3. szwadron nie poszedł im z pomocą, został wstrzymany przez austriackiego dowódcę, przerażonego sytuacją na polu bitwy. Do ostatniego, czwartego rowu okopów, a właściwie w jego pobliżu, rtm. Dunin-Wąsowicz dotarł na czele... 9 ułanów. Niestety i on po chwili poległ.

(Źródło: <http://www.jpilsudski.org/artykuly-publicystyka-felietony/felietony/item/2234-szarza-pod-rokitna>)

Bitwa pod Rokitną

MALARSTWO

Wojciech Kossak, *Szarża pod Rokitną*, 1934

Prezentacja "Bitwa pod Rokitną"

Stanisław Kaczor-Batowski, *Szarża pod Rokitną*, 1915

Zdzisław Walczak, *Szarża 1 Pułku Ułanów pod Rokitną w 1915*

Szarża pod Rokitną – ilustracja rekonstruktora

Szarża pod Rokitną – ilustracja rekonstruktora

DLA NACZYCIELI

BIOLOGIA - RÓŻNORODNOŚĆ BIOLOGICZNA NA KARPACKIEJ ŁĄCE

Scenariusz zajęć

- 1. Temat zajęć** – Różnorodność biologiczna na karpackiej łące
- 2. Adresat zajęć** – uczniowie klasy III/IV liceum ogólnokształcącego
- 3. Etap edukacyjny** – III etap edukacyjny
- 4. Miejsce i czas realizacji zajęć** – klasa szkolna, czas trwania: 2x45 minut
- 5. Cel ogólny:**
 - budowanie wiedzy na temat znaczenia bioróżnorodności dla prawidłowego rozwoju środowiska oraz dobrostanu człowieka
- 6. Cele szczegółowe:**

Uczeń zna:

 - pojęcia „bioróżnorodność”, „redyk”
 - typy różnorodności biologicznej
 - Uczeń rozumie:
 - wagę i zasadność działań człowieka w kwestii ochrony przyrody i zachowania bioróżnorodności
 - znaczenie naturalnego wypasu owiec dla zachowania bioróżnorodności
 - istotę zrównoważonego rozwoju

Uczeń potrafi:

 - podać przykłady miejsc charakteryzujących się szczególnym bogactwem gatunkowym na terenie Karpat
 - uzasadnić konieczność współpracy międzynarodowej dla zachowania bioróżnorodności w Karpatach
- 7. Środki dydaktyczne** – prezentacja multimedialna, nagranie filmowe
- 8. Zastosowanie narzędzi ICT w realizacji zajęć** – komputer z dostępem do internetu, rzutnik multimedialny
- 9. Formy pracy** – zbiorowa i indywidualna
- 10. Metody i techniki pracy:**
 - eksponujące (prezentacja, pogadanka heurystyczna)
 - operacyjne (burza mózgów, praca w grupach projektowych)
- 11. Opis przebiegu zajęć**
 1. Wprowadzenie pojęcia „różnorodność biologiczna” – prezentacja multimedialna
 2. Burza mózgów – w jaki sposób można zachować bioróżnorodność w obrębie Karpat (zapis pomysłów)
 3. Prezentacja filmu Dziewięć sił karpackiej przyrody. Karpaty łączą (<https://www.youtube.com/watch?v=ERLtw0AWS4M>)
 4. Podział klasy na 3 grupy projektowe – stworzenie planów projektu: „W obronie bioróżnorodności – mam plan na Karpaty!” w obrębie tematycznym: zrównoważone rolnictwo, hodowla i turystyka
 5. Zaplanowanie pracy, rozdzielenie zadań, napisanie harmonogramu prac i wyznaczenie wstępnych obszarów badawczych
- 12. Komentarz dydaktyczny**

Zajęcia zapoznają z terminem „bioróżnorodność” oraz wskazują wagę hodowli owiec w Karpatach. Podkreślają też odpowiedzialność człowieka za kształt karpackiej różnorodności biologicznej.
- 13. Materiały dydaktyczne** – w załączonych materiałach.

Bioróżnorodność

Definicje

- ▶ zmienność żywych organizmów zamieszkujących wszystkie środowiska oraz zmienność systemów ekologicznych, których częścią są te organizmy, przy czym tak ujęta zmienność obejmuje różnorodność wewnątrzgatunkową, międzygatunkową i różnorodność ekosystemów (Konwencja o różnorodności biologicznej, Szczyt Ziemi w Rio de Janeiro w 1992 r.)

Definicje

- ▶ bogactwo form życia występujących na Ziemi, różnorodność gatunków, genetyczna zmienność wewnątrzgatunkowa, a także różnorodność wielogatunkowych układów przyrodniczych, tj. ekosystemów i krajobrazów (J. Sienkiewicz, *Koncepcje bioróżnorodności – ich wymiary i miary w świetle literatury*, „Ochrona Środowiska i Zasobów Naturalnych” nr 45, 2010)

Poziomy bioróżnorodności

- ▶ **GENETYCZNA** – wymiana genów, mutacje, różnorodność genów w obrębie gatunku
- ▶ **GATUNKOWA** – zróżnicowanie i bogactwo gatunków, równoważna cennaść wszystkich gatunków
- ▶ **EKOSYSTEMOWA** – różnorodność ekosystemów, rozległość różnych gatunków na danym obszarze

Funkcje bioróżnorodności

- ▶ **GENETYCZNA** – zachowanie puli genowej gatunków zagrożonych wyginięciem
- ▶ **ROLNICZA** – zachowanie roli produkcyjnej, odporność gatunków
- ▶ **EKOLOGICZNA** – tworzenie zróżnicowanych siedlisk roślin i zwierząt

Zagrożenia dla bioróżnorodności

Jeśli będziemy utrzymywać obecny stan rzeczy, do 2050 roku:

- ▶ 11% terenów naturalnych istniejących w 2000 roku może zniknąć,
- ▶ 40% użytków rolnych obecnie ekstensywnie użytkowanych może zostać przekształconych w tereny intensywnie użytkowane,
- ▶ 60% raf koralowych może zniknąć.

Źródło: *Ekonomia ekosystemów i bioróżnorodności*, 2008

Zagrożenia dla bioróżnorodności

- ▶ intensyfikacja gospodarki rolnej
- ▶ zaniechanie użytkowania łąk i pastwisk
- ▶ uproszczenia krajobrazu
- ▶ zanik lokalnych ras zwierząt gospodarskich i odmian roślin uprawnych

Usługi ekosystemowe

- ▶ **ZAOPATRZENIE** – żywność, woda, drewno, biomasa na paliwo, czysta energia, kosmetyki, leki
- ▶ **REGULACJA** – czystość powietrza, obieg wody, utrzymywanie jakości gleby, zapylanie
- ▶ **KULTURA** – turystyka, wartości duchowe, odpoczynek, edukacja
- ▶ **WSPOMAGANIE** – siedliska, obieg pierwiastków, produkcja pierwotna, obieg wody

Program chroniący bioróżnorodność

- ▶ Rolnictwo ekologiczne i zrównoważone
- ▶ Ochrona zagrożonych gatunków i siedlisk
- ▶ Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych roślin i zwierząt
- ▶ Ochrona gleby i wód
- ▶ Zachowanie starych ras zwierząt hodowlanych i odmian roślin uprawnych
- ▶ Utrzymywanie zróżnicowania krajobrazu na obszarach użytkowanych rolniczo

Źródło: *Przewodnik po programie rolnośrodowiskowym*, 2009

DLA NAUCZYCIELI

MATEMATYKA - BILANS TERENÓW PRZEZNACZONYCH POD ZABUDOWĘ

Scenariusz zajęć

- 1. Temat zajęć** – Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę – gęstość zaludnienia – kontynuacja lekcji
- 2. Adresat zajęć** – uczniowie klas IV liceum ogólnokształcącego
- 3. Etap edukacyjny** – III etap edukacyjny
- 4. Miejsce i czas realizacji zajęć** – sala lekcyjna, czas trwania: 45 minut
- 5. Cel ogólny:**
 - interpretacja otrzymanego wyniku
 - rozwijanie umiejętności rozumowania i argumentowania
 - ćwiczenie prowadzenia rozumowania w kolejności wykonywania czynności
- 6. Cele szczegółowe:**

Uczeń zna:

 - pojęcie „planowanie przestrzenne”
 - cele i zapisy studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego
 - cele i zapisy miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego
 - pojęcie „bilans”

Uczeń rozumie:

 - hierarchie i zapisy w dokumentach planistycznych
 - zasady działań matematycznych (mnożenie, dzielenie)
 - zadane pytania pomocnicze
 - wartości hektar, ar, metr kwadratowy

Uczeń potrafi:

 - rozwiązywać zadania tekstowe
 - sformułować odpowiedzi na zadane pytania
- 7. Środki dydaktyczne** – kartki A4, długopis, kalkulator, tablica
- 8. Zastosowanie narzędzi ICT do realizacji zajęć** – brak
- 9. Formy pracy** – indywidualna
- 10. Metody i techniki pracy:**
 - praktyczna – ćwiczenia przedmiotowe
 - aktywizująca – dyskusja
- 11. Opis przebiegu zajęć**
 1. Krótkie odpytanie z wiadomości z lekcji wprowadzającej
 2. Przedstawienie zasad tworzenia bilansu – przy różnej gęstości zaludnienia
 3. Samodzielne obliczenia na podanych przykładach
- 12. Komentarz dydaktyczny**

Zajęcia dają uczniom możliwość wykorzystania zasad matematycznych w sytuacjach codziennych, przez unaocznienie relacji pomiędzy gęstością zaludnienia a zabudową terenu.
- 13. Materiały dydaktyczne** – w załączonych materiałach.

Zadanie 1

Deweloper zakupił 1 ha działki i planuje na nim wybudować domki jednorodzinne. W zapisie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego odnalazł następujące informacje:

- 10% terenu ma być wykorzystane pod komunikację
- 10% terenu ma być wykorzystane jako teren zielony
- Przy przyjęciu jednej działki budowlanej równej 500 m^2
- Przy przyjęciu gęstości zaludnienia 30 osób/ha
- Średnia wielkość mieszkania wynosi 90 m^2

Oblicz:

1. Liczbę działek budowlanych na tym terenie.
2. Wskaźnik liczby osób/mieszkanie.
3. Wskaźnik – liczbę m^2 /osobę na mieszkanie.
4. Naszkicuj możliwy układ działek.

Zadanie 2

Deweloper zakupił 2 ha działki i planuje na tym terenie postawić domki jednorodzinne. W zapisie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego odnalazł następujące informacje:

- 30% terenu ma być wykorzystane pod komunikację
- 10% terenu ma być wykorzystane jako teren zielony
- Przy przyjęciu jednej działki budowlanej równej 750 m^2
- Przy przyjęciu gęstości zaludnienia 60 osób/ha
- Średnia wielkość mieszkania wynosi 120 m^2

Oblicz:

1. Liczbę działek na tym terenie.
2. Wskaźnik liczby osób/mieszkanie.
3. Wskaźnik – liczbę m^2 /osobę na mieszkanie.
4. Naszkicuj możliwy układ działek wraz z budynkami.

Zadanie 3

Przy przyjęciu założeń takich jak w zadaniu 1:

1. Określ liczbę budynków przy założeniu, że w jednym mogą znajdować się 2 mieszkania.
2. Podaj średnią wielkość działek.

Zadanie 4

W tabeli zamieszczone zostały dane z GUS za rok 2016 dotyczące przyrostu ludności w poszczególnych województwach. Wartości podane są w tysiącach:

WOJEWÓDZTWO	OGÓŁEM	MIASTO	WIEŚ
Dolnośląskie	29	20	9
Kujawsko-pomorskie	20	12	8
Lubelskie	21	10	11
Lubuskie	10	6,5	3,5
Łódzkie	24,8	15,6	9,2
Małopolskie	33	16	17
Mazowieckie	53,6	34,5	19,1
Opolskie	99,3	51,5	47,8
Podkarpackie	21	8	13
Podlaskie	11	7,1	3,9
Pomorskie	23,1	14,8	8,3
Śląskie	45,6	35,1	10,5
Świętokrzyskie	120,5	55,8	64,7
Warmińsko-mazurskie	14	8,4	5,6
Wielkopolskie	33	19	14
Zachodniopomorskie	17	11	6

Na podstawie danych z powyższej tabeli narysuj 3 osobne wykresy funkcji dotyczących wartości ogółem, miasta i wsi. Opisz, w których miejscach funkcja była malejąca, rosnąca lub stała. Dla jednego województwa w stanie „ogółem” określ dziedzinę funkcji.

DLA NAUCZYCIELI

MATEMATYKA - DOKUMENTY PLANISTYCZNE

Scenariusz zajęć

- 1. Temat zajęć** – Dokumenty planistyczne
- 2. Adresat zajęć** – uczniowie klas IV liceum ogólnokształcącego
- 3. Etap edukacyjny** – III etap edukacyjny
- 4. Miejsce i czas realizacji zajęć** – sala lekcyjna, czas trwania: 2*45 minut
- 5. Cel ogólny:**
 - interpretacja otrzymanego wyniku
 - rozwijanie umiejętności rozumowania i argumentowania
 - ćwiczenie prowadzenia rozumowania w kolejności wykonywania czynności
- 6. Cele szczegółowe:**

Uczeń zna:

 - pojęcie „planowanie przestrzenne”
 - cele i zapisy studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego
 - cele i zapisy miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego

Uczeń rozumie:

 - hierarchie i zapisy w dokumentach planistycznych

Uczeń potrafi:

 - czytać zapis tekstowy i rysunkowy
 - wskazać hierarchie
 - opowiedzieć, czym jest planowanie
- 7. Środki dydaktyczne** – komputer, prezentacja multimedialna
- 8. Zastosowanie narzędzi ICT do realizacji zajęć** – komputer, program odtwarzający prezentacje multimedialne
- 9. Formy pracy** – indywidualna
- 10. Metody i techniki pracy:**
 - praktyczna – pokaz
 - podająca – wykład informacyjny
- 11. Opis przebiegu zajęć**
 1. Lekcja wprowadzająca do lekcji dotyczącej wyliczenia bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę
 2. Wykład informacyjny w formie prezentacji multimedialnej
 3. Pogadanka heurystyczna o istocie gospodarki przestrzennej i jej roli w życiu codziennym
 4. Podział zespołu na grupy projektowe. Próba stworzenia planu przestrzennego dla szkoły i jej okolic lub innego ważnego punktu w mieście/wsi.
- 12. Komentarz dydaktyczny**

Zajęcia dają uczniom możliwość zapoznania się z zagadnieniami związanymi z architekturą i urbanistyką, a także na samodzielne stworzenie schematu planu zagospodarowania terenu.
- 13. Materiały dydaktyczne** – w załączonych materiałach.

PLANOWANIE PRZESTRZENNE

Planowanie przestrzenne

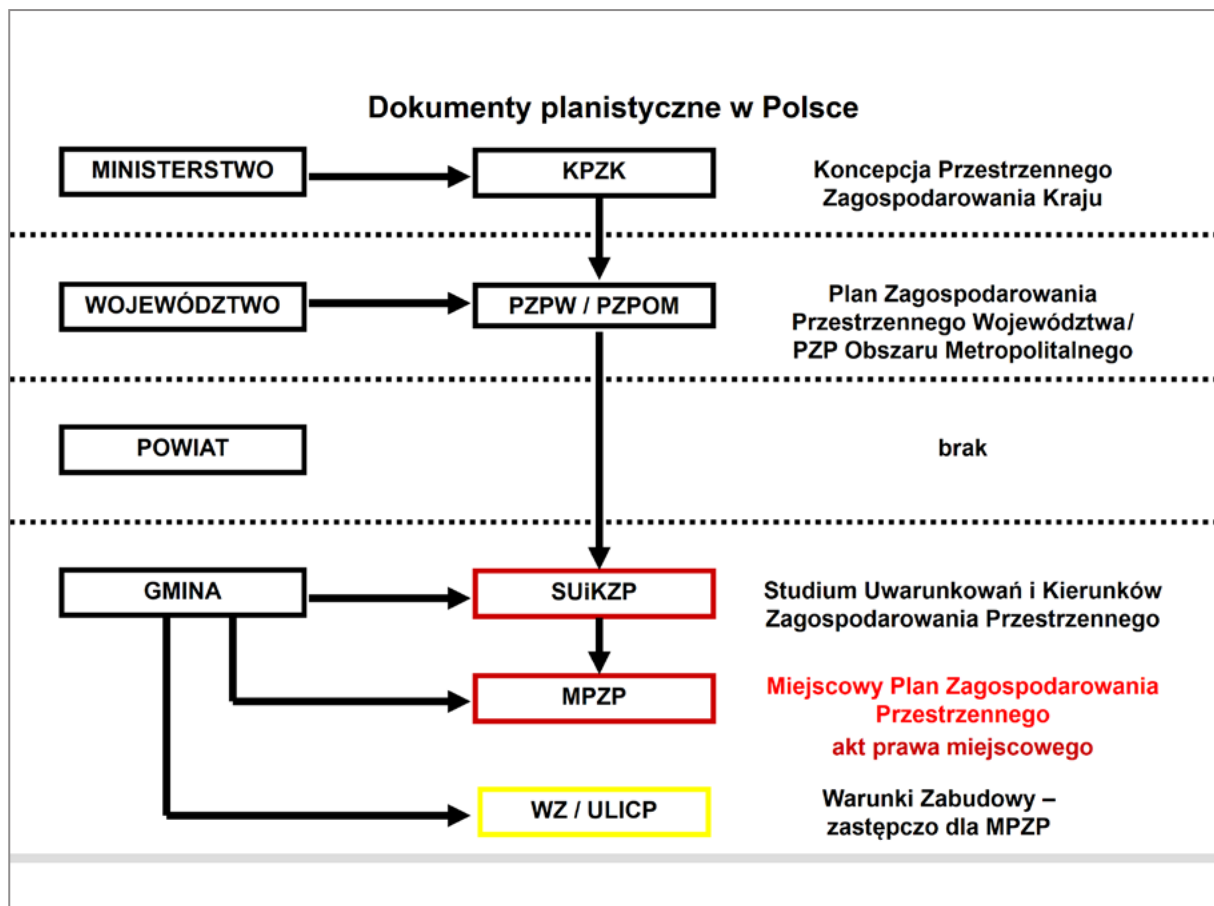
Planowanie przestrzenne jest podstawowym instrumentem polityki przestrzennej każdego państwa.

Polityka przestrzenna jest jedną z form gospodarki przestrzennej.

Planowanie przestrzenne

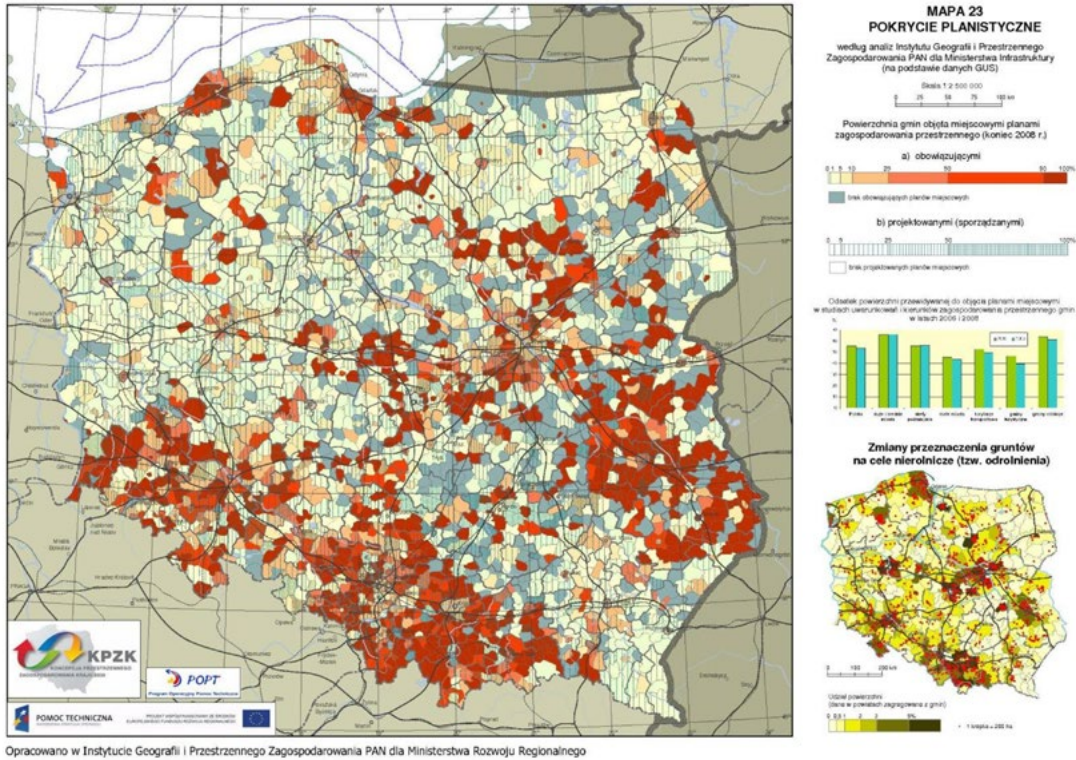
- Planowanie przestrzenne zapisane jest w wielu aktach prawnych, z których podstawowym na chwilę obecną jest:

Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, DZ.U. nr 80, poz. 717 z 2003 r. z późniejszymi zmianami.

Prezentacja "Planowanie Przestrzenne"

KONCEPCJA PRZESTRZENNEGO ZAGOSPODAROWANIA KRAJU

KPZK 2030

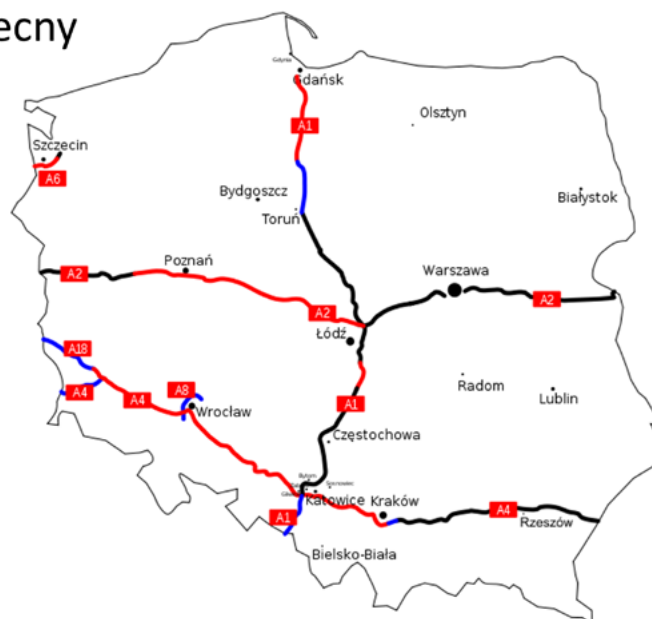
- Jedną z kluczowych polityk Unii Europejskiej mogących mieć istotny wpływ na zagospodarowanie przestrzenne Polski jest Europejska Polityka Transportowa, a szczególnie Transeuropejska Sieć Transportowa (Transeuropean Transport Network TEN-T). Planowany przez KE podział sieci TEN-T na sieć bazową obejmującą węzły o najważniejszym znaczeniu strategicznym i ekonomicznym dla całej UE, a także na sieć kompleksową gwarantującą dostęp do wszystkich regionów UE, ma umożliwić osiągnięcie spójności wewnętrznej kraju oraz zapewnienie efektywnego transportu międzynarodowego.

Międzynarodowa sieć transportowa TEN-T

KPKZ 2030

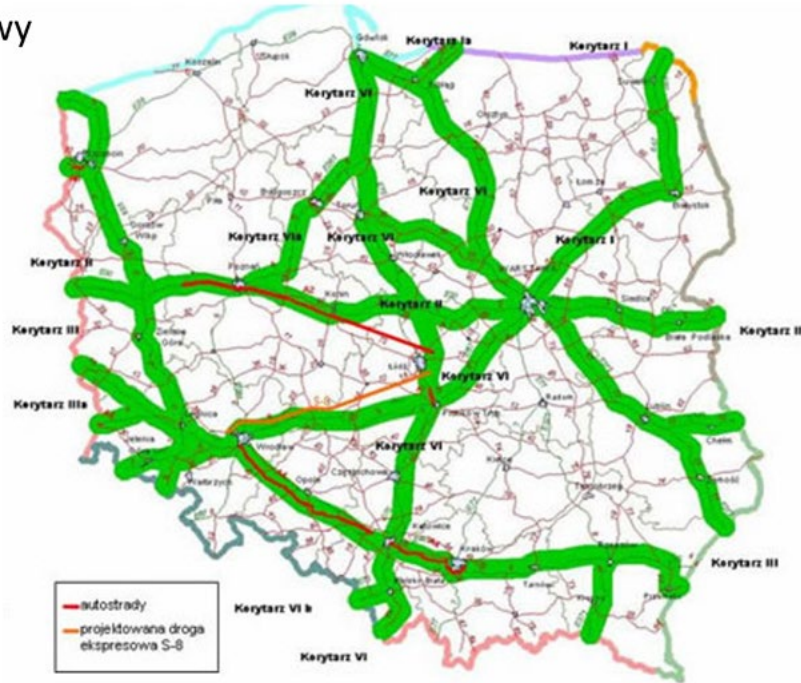
Stan obecny

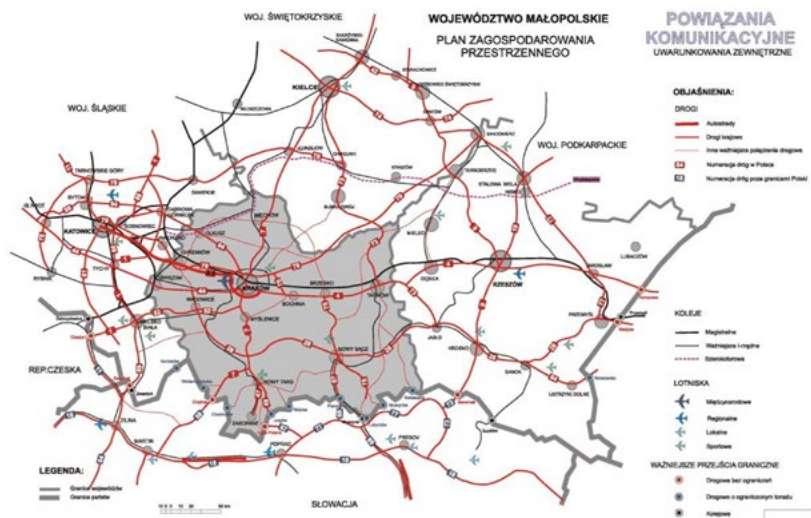
Prezentacja "Planowanie Przestrzenne"

KPZK 2030

Projekt docelowy

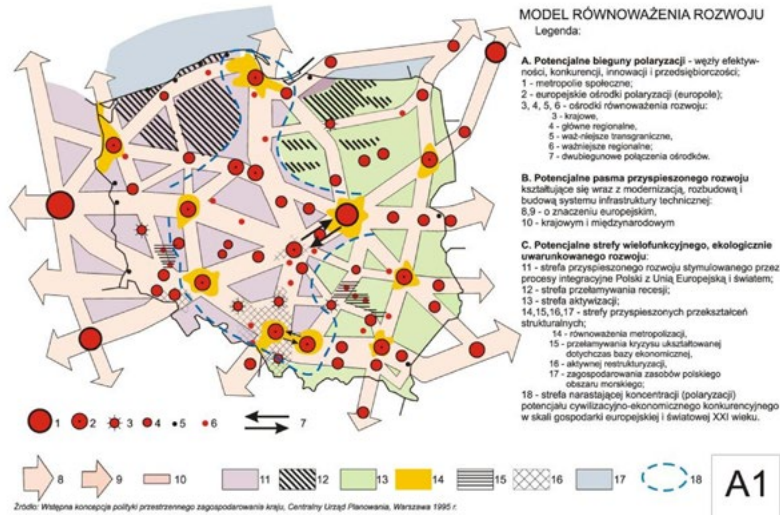

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO

A2

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO

A1

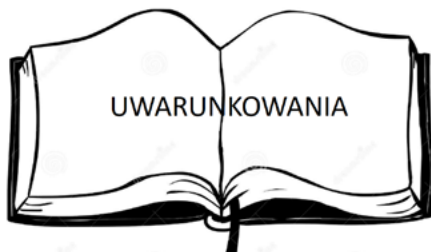
PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO

B4

Prezentacja "Planowanie Przestrzenne"

Dokument planistyczny

+

KAŻDY
DOKUMENT
PLANISTYCZNY
SKŁADA SIĘ Z :

+

STUDIUM UWARUNKWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Studium to dokument planistyczny określający w sposób ogólny planowany sposób zagospodarowania całego terytorium gminy, zawierający informacje:

- o położeniu obszarów przeznaczonych pod zabudowę i inne funkcje (usługi, handel),
- o przebiegu głównych szlaków komunikacyjnych,
- o położeniu istotnych obszarów dla rozwoju gminy,
- o terenach chronionych pod kątem przyrodniczym i kulturowym,
- oraz innych elementach o znaczeniu ponadlokalnym.

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy jest – obok miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego – aktem planowania przestrzennego gminy,

ale nie jest aktem prawa miejscowego, a więc nie zawiera przepisów powszechnie obowiązujących i nie może być podstawą do wydania żadnej decyzji administracyjnej.

Uznawany jest natomiast za akt kierownictwa wewnętrznego, a więc jest aktem wewnątrznie obowiązującym w systemie organów gminy; w związku z tym wiąże wójta, burmistrza, prezydenta miasta przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego gminy oraz określa politykę przestrzenną gminy.

- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego sporządza się dla całego obszaru gminy w granicach administracyjnych.
- Podmiotem odpowiedzialnym za jego sporządzenie jest wójt, burmistrz bądź prezydent miasta.
- Uchwala je rada gminy.
- Składa się z części tekstowej i graficznej.

Prezentacja "Planowanie Przestrzenne"

Dokonanie zmiany punktowej w studium przeprowadzane jest według tej samej procedury co obowiązująca odnośnie całości dokumentu.

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

PROCES INWESTYCYJNO-PROJEKTOWY STUDIUM UIKZP

Cały proces powstawania studium poprzedza uchwała rady gminy o przystąpieniu do sporządzenia studium.

Kolejność działań związanych z uchwaleniem studium

- ▶ Ogłoszenie o przystąpieniu do sporządzenia studium (w mediach ogólnych, najczęściej w prasie),
- ▶ ustanowienie co najmniej 21-dniowego terminu na składanie wniosków dotyczących studium (wynikającego z ustawy),
- ▶ pisemne zawiadomienie organów doradczo-opiniotwórczych,
- ▶ rozpatrzenie złożonych wniosków (kolejność wniosków: złożone przed terminem, w terminie lub po terminie),
- ▶ sporządzenie projektu,
- ▶ zaopiniowanie projektu przez właściwą komisję architektoniczno-urbanistyczną (powoływaną lub działającą przy gminie),
- ▶ uzgodnienie projektu z zarządem województwa,
- ▶ uzgodnienie projektu z wojewodą,
- ▶ zaopiniowanie przez starostę powiatu, gminy ościenne, konserwatora, wydział kształtowania środowiska, itd.,
- ▶ wniesienie ewentualnych poprawek wynikających z uzgodnień,
- ▶ ogłoszenie o wyłożeniu projektu (co najmniej 14 dni przed wyłożeniem),
- ▶ wyłożenie projektu (na co najmniej 30 dni) i dyskusja publiczna o projekcie,
- ▶ ustanowienie co najmniej 21-dniowego terminu na wnoszenie uwag,
- ▶ uchwała rady gminy w przedmiocie przyjęcia studium.

W rzeczywistości cały proces związany z powstaniem studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego trwa około 12 miesięcy.

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego jest dokumentem poprzedzającym wykonanie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego i wskazującym obszary, dla których wykonanie MPZP jest niezbędne.

W studium formułuje się zasady polityki przestrzennej miasta, wsi, jednostki osadniczej oraz integruje dokumenty programowe i wizje związane z rozwojem gospodarczym i społecznym jednostki osadniczej.

STUDIUM WSKAZUJE TEREN DO WYKONANIA MPZP

Studium stanowi zespół zapisów, ustalonych i uzgodnionych jako nienaruszalne uwarunkowania i kierunki zagospodarowania, przyjęte jako podstawa do opracowania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego jednostki osadniczej.

Wszystkie przygotowywane projekty zmian studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego muszą być poprzedzone czynnościami opisanymi w art. 10 ustawy o planowaniu przestrzennym obejmującymi między innymi bilansowanie terenów przeznaczonych pod zabudowę.

MPZP

MIEJSCOWY PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego stanowi podstawę polityki przestrzennej gminy.

Zgodnie z art. 14 Ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym jest aktem prawa miejscowego, musi być spójny i zgodny ze studium pod rygorem nieważności planu.

MPZP MUSI BYĆ ZGODNY ZE STUDIUM

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego jest:

- ▶ podstawą do wydania decyzji administracyjnej;
- ▶ sporządzany dla części terytorium (rzadko dla całości);
- ▶ sporządzany przez wójta, burmistrza bądź prezydenta miasta.

Składa się z dwóch części:

- ▶ tekstowej (wypis z miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego)
- ▶ graficznej (wyrys z miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego)

Art. 16. 1. **Plan miejscowy sporządza się w skali 1:1000**, z wykorzystaniem urzędowych kopii map zasadniczych albo w przypadku ich braku map katastralnych, gromadzonych w państwowym zasobie geodezyjnym i kartograficznym.

(W szczególnie uzasadnionych przypadkach dopuszcza się stosowanie map w skali 1:500 lub 1:2000, a w przypadkach planów miejscowych, które sporządza się wyłącznie w celu przeznaczenia gruntów do zalesienia lub wprowadzenia zakazu zabudowy, dopuszcza się stosowanie map w skali 1:5000).

Prezentacja "Planowanie Przestrzenne"

Każdy teren o różnym przeznaczeniu lub sposobie zagospodarowania i zabudowy na rysunku planu oraz w tekście uchwały wyróżnia się symbolem literowym lub cyfrowo-literowym, np. **1MN**, gdzie:

- **cyfra** – oznacza kolejny numer porządkowy terenu wyróżniający go spośród pozostałych terenów,
- **litery** – oznaczają podstawowe przeznaczenie terenu.

Każdy teren o różnym przeznaczeniu lub sposobie zagospodarowania i zabudowy na rysunku planu został ograniczony **linią rozgraniczającą** obowiązującą w osi jej oznaczenia graficznego.

Najważniejsze pojęcia

nieprzekraczalna linia zabudowy – należy przez to rozumieć linię ograniczającą obszar, na którym dopuszcza się wznoszenie budynków z wyłączeniem balkonów, loggi, werand, wykuszy itp. wystających poza obrys budynku więcej niż 1m oraz określonych w ustaleniach planu rodzajów budowli nadziemnych nie będących liniami przesyłowymi i sieciami uzbrojenia terenu;

obowiązująca linia zabudowy – należy przez to rozumieć linię, na której musi stanąć elewacja budynków z wyłączeniem balkonów, loggi, wykuszy, werand itp. wystających poza obrys budynku więcej niż 1m i/lub określonych w ustaleniach planu rodzajów budowli nadziemnych nie będących liniami przesyłowymi i sieciami uzbrojenia terenu;

wskaźnik intensywności zabudowy – należy przez to rozumieć wskaźnik wyrażający stosunek powierzchni ogólnej rzutów wszystkich kondygnacji nadziemnych obiektów *stałych* do powierzchni odpowiadających im działek lub terenów;

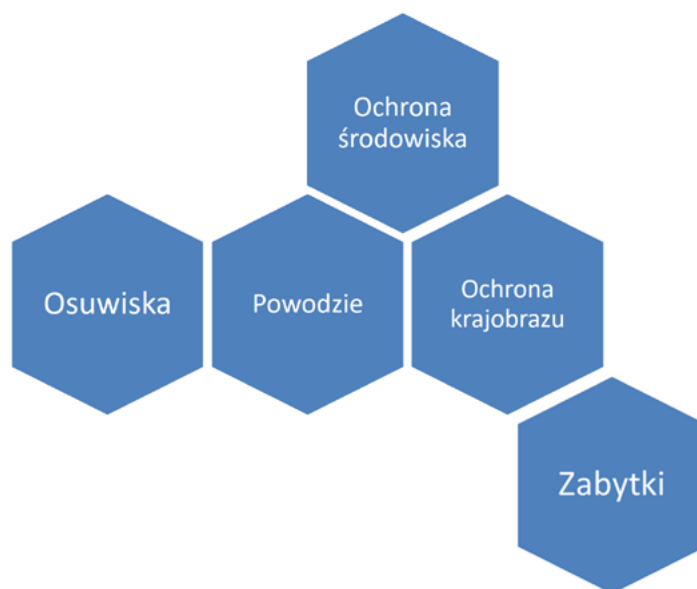
powierzchnia zabudowy budynku – powierzchnia terenu zajęta przez budynek w stanie wykończonym, wyznaczona przez rzut pionowy zewnętrznych krawędzi budynku na powierzchnię terenu;

powierzchnia biologicznie czynna – na ogół wyrażona w % stosunku powierzchni zielonej do powierzchni terenu;

usługi publiczne – usługi służące realizacji celu publicznego w rozumieniu przepisów odrębnych;

usługi podstawowe – usługi handlu, gastronomii, nieuciążliwe usługi dla ludności, w tym usługi rzemieślnicze.

Główne ograniczenia inwestycyjne

Ochrona środowiska

Tatrzański
Park Narodowy

GŁÓWNE KIERUNKI POLITYKI PRZESTRZENNEGO ZAGOSPODAROWANIA KRAJU

KRAJOWA SIEĆ EKOLOGICZNA ECONET - POLSKA
NATIONAL ECOLOGICAL NETWORK

INFORMATYKA - ZAPROJEKTUJ GÓRSKĄ GRAFIKĘ

Scenariusz zajęć

- 1. Temat zajęć** – Zaprojektuj górską grafikę
- 2. Adresat zajęć** – uczniowie klas I liceum ogólnokształcącego
- 3. Etap edukacyjny** – III etap edukacyjny
- 4. Miejsce i czas realizacji zajęć** – sala komputerowa, czas trwania: 2*45 minut
- 5. Cel ogólny:**
 - najomość zasad obsługi urządzeń cyfrowych
 - znajomość sieci komputerowej
 - ćwiczenie wykorzystywania i interpretacji informacji
 - doskonalenie umiejętności rozumowania i argumentowania
- 6. Cele szczegółowe:**

Uczeń zna:

 - zagadnienia związane z tworzeniem grafiki
 - wyrażenia języka informatycznego
 - pojęcie „planowanie przestrzenne”

Uczeń rozumie:

 - pojęcie „grafika”
 - czym są grafika rastrowa i rozszerzenia typu jpeg, tiff

Uczeń potrafi:

 - pracować w grupie
 - stosować przy rozwiązywaniu problemów znane algorytmy
 - stworzyć grafikę
 - opublikować własną grafikę na forum klasowym
 - wykorzystać potrzebne informacje i zasoby
 - korzystać z oprogramowania służącego do projektowania grafiki
- 7. Środki dydaktyczne** – komputer z dostępem do internetu, programy do projektowania grafiki
- 8. Zastosowanie narzędzi ICT do realizacji zajęć** – komputer, internet
- 9. Formy pracy** – grupowa
- 10. Metody i techniki pracy:**
 - praktyczna metoda projektów
 - programowanie z użyciem komputera
- 11. Opis przebiegu zajęć**
 1. Wprowadzenie do tematu lekcji
 2. Podział na grupy
 3. Praca w grupach przy zastosowaniu narzędzi ICT
 4. Ocena wykonanych grafik
- 12. Komentarz dydaktyczny**

Zajęcia dają możliwość aktywnego uczestnictwa w realizowaniu projektów informatycznych oraz wpajania uczniom nawyku postępowania zgodnie z regulacjami prawnymi.
- 13. Materiały dydaktyczne** – w załączonych materiałach.

Lekcja 3

1. Czynności organizacyjno-porządkowe.
2. Przedstawienie definicji planowania przestrzennego wg książki Jana Macieja Chmielewskiego *Teoria urbanistyki w projektowaniu i planowaniu miast*:
„Planowanie przestrzenne – całokształt działań zapewniających prawidłowe zagospodarowanie przestrzenne kraju, województw (regionów) i gmin (miast) z uwzględnieniem wzajemnych związków i interesów oraz powiązań w skali międzynarodowej. Istotą planowania przestrzennego jest także wykorzystanie istniejących zasobów środowiska naturalnego i zbudowanego, aby można było zaspokoić zarówno bieżące jak i przyszłe potrzeby ludności. Planowanie przestrzenne regulowane jest w Polsce szczególną ustawą, która przede wszystkim ukierunkowuje planowanie przestrzenne na przeznaczenie terenów na określone cele i ustalenia zasad ich zabudowy i zagospodarowania”.
3. Zwrócenie uwagi na regulacje prawne dotyczące ochrony danych osobowych oraz własności intelektualnej w dostępie do informacji zgodnie z Ustawą z 10 maja 2018 o ochronie danych osobowych <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20180001000/T/D20181000L.pdf>
4. Podział na grupy 2-osobowe.
5. Zaproponowanie uczniom zaprojektowania i nazwania własnej grafiki (może być obraz ruchomy) dotyczącej planowania zabudowy w paśmie górskim w Karpatach.
6. Umieszczenie grafiki na forum klasowym.
7. Ocena wykonanych prac.

Instytucje współfinansujące

Fundusze Europejskie
Infrastruktura i Środowisko

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Instytucja realizująca

Patroni honorowi

MINISTERSTWO
ŚRODOWISKA

**Kuratorium
Oświaty**
w Rzeszowie

Publikacja została wydana w ramach projektu „Planowanie przestrzenne jako narzędzie ochrony przyrody w Karpatach”, współfinansowanego przez Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko, Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie oraz Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie.

O AUTORCE

Ewa Cisto – magister filologii polskiej na Uniwersytecie Jagiellońskim, wieloletni nauczyciel w szkole średniej, wychowawca i pedagog. Studia podyplomowe w zakresie socjoterapii. Uprawnienia trenerskie i coachingowe. W chwili obecnej wykładowca akademicki i szkoleniowiec (głównie w zakresie szeroko pojętej profilaktyki oraz pracy z dziećmi i młodzieżą sprawiającymi trudności wychowawcze). Terapeuta w Domu Dziecka.

WYDAWCA

Stowarzyszenie Ekopsychologia

ul. Grabina 6/18, 32-840 Zakliczyn

tel.: 785 341 089

e-mail: ekopsychologia@ekopsychologia.pl

www.ekopsychologia.pl

ISBN 978-83-921432-7-7

Unia Europejska
Fundusz Spójności

